

OKUL ÖNCESİ EĞİTİME DEVAM EDEN 5-6 YAŞ ÇOCUKLARINA VERİLEN DEĞERLER EĞİTİMİNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Serpil PEKDOĞAN

Hitit Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, serpil4423@hotmail.com

Halil İbrahim KORKMAZ

Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, halilgazi1988@hotmail.com

Makale Gönderme Tarihi: 14.03.2016 Makale Kabul Tarihi: 13.02.2017

Özet

Bu çalışmanın amacı okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş çocuklarına verilen değerler eğitimine ilişkin öğretmen görüşlerini incelemektir. Okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması yöntemi kullanılmış, veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Çalışmaya 15 okul öncesi öğretmeni katılmıştır. Çalışmanın sonucunda, öğretmenler değerler eğitimi uygulamalarında en çok beyin fırtınası yöntemini uyguladıklarını, materyal olarak oyuncak kullandıklarını ve etkinlik olarak da oyun etkinliğini tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Çocuklara en çok sevgi ve yardımlaşma değerlerinin öğretildiği, değerler eğitiminden en çok sosyal duygusal alanın etkilendiği ve oyun yönteminin alternatif değerlendirme yöntemi olarak kullanıldığı bulgusuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin çoğunluğunun değerler eğitimine yönelik bir eğitim almadığı görülmüştür. Okul öncesi dönemin önemi düşünüldüğünde, değerler eğitimi üzerine niceliksel olarak daha fazla çalışma yapılmasının gerektiği düşünülmektedir. Bu çalışmalar çocukların, öğretmenlerin, ailelerin ve okul öncesi eğitimi ilgilendiren tüm kurum ve kişilerin görüş, beklenti ve ihtiyaçlarını ele alan yapıda olmalıdır. Değerler eğitimi konusunda öğretmenlere hizmet içi eğitimler, seminerler veya kurslar verilerek öğretmenlerin bu konudaki yetkinlikleri geliştirilebilir.

Anahtar Kelimeler: *Değerler eğitimi, okul öncesi, çocuk, okul öncesi öğretmeni.*

THE EXAMINATION OF TEACHERS' VIEW CONCERNING VALUES EDUCATION FOR 5-6 YEAR OLD PRESCHOOLERS

Abstract

The aim of this study is to examine the teachers' view concerning values education for 5-6 years old children who are attending to preschool education. Case study which is one of the qualitative research methods was used and datum were obtained via semi structured interview form. Fifteen preschool teachers participated to the study. As the results; most teachers indicated that, they use brain storming

as a teaching methods, toys as educational materials and games as activities in values education activities. The other findings show that, children most taught love and cooperation as values, social and emotional development most have been effected by values education and game is being used as an alternative assessment method. Finally it was found that most teachers haven't been trained on values education. Considering the importance of early childhood years more studies on values education should be conducted. These studies should be examined by considering the expectations, needs, problems and views of children, teachers, parents and all the relevant people or institutions. Besides teachers' skills and knowledge may be improved by some courses and in service educations.

Key Words: *Values education, preschool, child, preschool teacher.*

Giriş

Toplumsal değerler insan yaşamının önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Değerler toplum üyelerinin çoğu tarafından doğru ve gerekli olarak kabul edilmiş ahlak ve inanç kalıpları olarak tanımlanabilir. Değerler neyin doğru, neyin yanlış olduğu hakkındaki görüşleri de içermektedir.

Değer kavramı; bireylerin düşünce ve duygu dünyalarını toplumsal ve kültürel normlara dayalı olarak ortaya koyması (Çağlar, 2005); insan davranışlarına yön veren ilkeler bütünü (Kennedy, 2012); kendine özgü olduğu toplumun çok büyük bir kısmı tarafından kabul edilmiş, inanılarak muhafaza edilmiş davranış şekilleri (Özbay, 2002); toplumsal olarak birleştirici, bir ve diri tutucu, toplumsal bağlılığı artırıcı ve toplumsal hedeflere ulaşmada katkı sağlayan etkili bir güç (Balgalmış ve Baloğlu, 2005); toplum içinde yaşayan bireylerin ortak çıkarlarını koruyan, o toplumun gelecekteki varoluşuna katkı sunan ve içinde yaşadığımız toplumun bizden kazanmamızı beklediği duygu ve davranışlar bütünü (Aktürk, 2012) gibi farklı şekillerde tanımlanabilir. Tanımlanmasında olduğu gibi değerlerin sınıflandırılmasında da çeşitli farklılıklar bulunmaktadır. Rokeach (1973), değerleri Araçsal Değerler ve Nihai Değerler olarak sınıflandırırken; Cohen (1985), değerleri İçsel Değerler, Dışsal Değerler, Ahlakî Değerler, Kişisel Değerler ve Bireysel Değerler olarak; Allport, Vernon ve Lindzey'in (1960) ise değerleri estetik, teorik, ekonomik, siyasi, sosyal ve dini değerler olarak sınıflandırdığı görülmektedir.

Değerler eğitiminin geçmişinin Amerika'da yirminci yüzyılın başlarında başladığı ve pek çok şehirde okulların kendi değerler eğitimi programlarını oluşturdukları belirtilmektedir (Balat ve Dağal, 2009). Çocuklara değerler ve etik konularında eğitim vermek güçlü bir insan karakteri oluşturmada etkili bir adımdır (Howard, Berkowitz ve Schaeffer, 2004). Her toplumun kendine özgü değerleri vardır. Topluma faydalı ve uyumlu bireylerin yetişmesi, okullarda değerler eğitiminin öğretilmesiyle mümkündür.

Erken çocukluk döneminde değerler eğitimi denildiğinde, karşımıza kişilik, ahlak ve karakter eğitimi kavramları çıkmaktadır. Gelişimin erken aşamalarında çocuklara kazandırılmaya çalışılan bu değerlerin sosyal ve bilişsel gelişimle bir bütün

*Okul Öncesi Eğitime Devam Eden 5-6 Yaş Çocuklara Verilen Değerler Eğitimine İlişkin
Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi*

oluşturduğu düşünülmalıdır (Balat, 2004). Sevgi, işbirliği, barış, cesaret, adalet, bilimsel tutum, merhamet, insanların kardeşliği, emeğin onuru, mutluluk, sabır gibi temel değerlerin erken çocukluk yıllarında öğretilmesi, toplumsal yaşamda değerlerin uygulanması adına büyük önem taşımaktadır. Çünkü çocukluk yılları insan hayatında bir çok olgunun temelini atıldığı yıllardır. Erken yaşlarda edinilen bir çok kazanım, bireyin toplumla barışık yaşaması ve değerlerin sürdürülebilmesine olanak tanımaktadır.

Değerler eğitimine özellikle okul öncesi dönemde başlamak önemlidir (Mencius 1997). Yakın bir döneme kadar okullar sadece akademik başarıya odaklanmaktaydılar, fakat farklı kitleler okulların bunun yanı sıra değerler eğitimine de yer verilmesi gerektiğini belirtmektedirler (Trout, 2008). Çünkü değerler eğitimi aynı zamanda akademik başarı üzerinde olumlu etkiler bırakmakta ve durum birçok araştırmayla da desteklenmektedir (Singh, 2011). Değerler eğitiminin doğasında eğitim kurumlarında verilen bilgi, beceri, tutum ve değerlerin aktarılması ile diğer bireylere yardımcı olma bulunmaktadır. Böylelikle değerler eğitimi bireylerin daha mutlu bir hayat sürmesine yardımcı olmaktadır (Kirschenbaum, 1994). Değerler eğitiminin amacı; bireylere saygı, sevgi, sorumluluk, erdem, cesaret, inanç, azim, adalet gibi değerleri kazandırarak iyi karakterli bireyler yetiştirmektir (Altan, 2011). Dolayısıyla eğitim kurumları çocuklara değerleri öğretmeli ve bu öğrenmeleri desteklemelidirler (Svirbel, 2007; O'Connell, 2012).

Okul öncesi eğitim döneminde öğretmenin değerler eğitimi uygulamalarındaki önemi göz ardı edilemez. Bu dönemde öğretmen, değerleri çocuklara öncelikle davranışlarıyla kazandırmaktadır. Bu nedenle öğretmenin değer sahibi ve erdemli birey olması ve bu değerleri çocuklara nasıl öğreteceği konusunda bilgi ve beceri sahibi olması gerekmektedir. Bu anlamda öğretmenin oluşturacağı eğitim ortamı da önem kazanmaktadır. Sınıfta olumlu iletişimin ve sevginin olduğu güvenli, demokratik bir eğitim ortamı pek çok sorumluluğu da beraberinde getirmektedir. Öğretmenin değerleri nasıl öğreteceği, kullandığı yöntem ve teknik, eğitim programları ve materyaller de önem kazanmaktadır. Okul öncesi dönemde proje çalışmaları, oyun, drama, alan gezileri, büyük, küçük ya da bireysel grup etkinlikleri gibi farklı yöntem ve tekniklerle değerler çocuklara öğretilir. Öğretmen ise bu sürecin en önemli parçasını oluşturmaktadır. Farklı yöntem ve teknikler kullanan öğretmen çocuklara sorumluluk vermekte, problem çözme becerilerini geliştirmekte ve bütüncül gelişim alanlarının gelişmesine katkı sağlamaktadır.

Dereli-İman'ın (2014) 5-6 yaş çocukları ile Değerler Eğitimi Programı yürüttüğü deneysel çalışma sonucunda, çalışmaya katılan çocukların sosyal becerileri, psikososyal gelişim ve sosyal problem çözme becerileri, katılmayanlara göre oldukça iyi düzeyde bulunmuştur. Okul öncesi eğitimi alan ve almayan 6 yaş çocuklarının ahlakî ve sosyal kural algılarının karşılaştırıldığı başka bir çalışmada, okul öncesi eğitimi alan çocukların almayanlara göre ahlakî ve sosyal kural algılamada oldukça iyi durumda oldukları sonucuna varılmıştır (Sarıçam ve

Halmatov, 2012). Okul öncesi dönem çocuklarına davranış merkezli öğrenme yöntemi uygulayarak değerler eğitimi veren öğretmenlerin görüşlerinin incelendiği bir araştırmada, öğretmenlerin; verilen değerlerden ailenin haberdar olması gerektiği ve katkı sunmasının gerektiği ve bu yöntemle özellikle soyut değerlerin kazandırılmasının daha uygun olacağı gibi görüşlerinin olduğu ortaya konulmuştur (Yuvacı ve Ark., 2013). Thornberg ve Oğuz (2013) ise, İsveç ve Türkiye’de çalışan öğretmenlerin değerler eğitimine bakışını incelenmişlerdir. Araştırmanın sonucunda; öğretmenlerin, değerler eğitiminde iyi bir model olmanın önemli olduğunu, değerler eğitiminin genellikle günlük uygulamalarla bütünleştiği, değerler ve değerler eğitimi ile ilgili uygulamalarda öğretmenlerin bilgi eksikliği olduğunu belirlemişlerdir.

Yapılan çalışmalar incelendiğinde, değerler eğitimine ilişkin uygulamaların çocukların yaşamını bir çok açıdan etkilediği görülmektedir. Değerler eğitimi, çocukların kendilerine ve topluma yararlı olacak temel değerleri bilişsel, psikolojik ve sosyal gelişimlerinin gereğine uygun olarak edinmelerini amaçlamaktadır. Bu süreçte değerler eğitiminin uygulayıcısı olan öğretmen, eğitim kurumlarının bir parçası ve çocuklar için önemli bir rol model olduğu için değerlerin kazandırılması ve yaşatılması adına büyük bir sorumluluk altına girmektedir. Bu bağlamda öğretmenlerin sahip oldukları değerlere yönelik algıları, sahip oldukları değerleri hayata geçirmeleri ve çocukların bu değerleri kazanmaları konusunda kullandıkları materyal,yöntem-teknik, eğitim etkinlikleri, aldıkları eğitimler ve değerlendirme süreçleri, çocukların değerleri kazanma sürecinde önemlidir. Dolayısıyla bu araştırmada da okul öncesi öğretmenlerinin eğitim sürecinde uyguladıkları değerler eğitimine yönelik görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır. Okul öncesi dönem diğer yaşam dönemlerinin temelini oluşturmaktadır. Bu dönemde çocukların almış oldukları eğitimin niteliği, topluma yararlı bir birey olmaları adına önem taşımaktadır. Bu bağlamda özellikle okullarda verilen değerler eğitimi, ailede kazanılan değerlerin pekişmesi ve bazı değerlerin kazandırılmasına olanak sağlamaktadır. Kazandırılmak istenen değerlerin bütün okul çatısı altında kabul gören, benimsenen ve yaşanan değerler olması ve bunların eğitim ortamlarında edinilmesinde izlenen yol hakkında bilgi edinilmesi, toplumsal yaşam açısından önem taşımaktadır. Bu sebeplerden dolayı çalışma önem kazanmaktadır.

Yöntem

Bu çalışma okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitimi hakkındaki görüşlerini belirlemeyi amaçladığından nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması tercih edilmiştir. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algılandığı ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik bir sürecin izlendiği araştırma türüdür. Bu çalışmada duruma ilişkin etkenler bütüncül bir yaklaşımla ele alınmış ve ilgili durumdan nasıl etkilendiklerinin belirlenmesine çalışılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan 15 Okul Öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışma grubunun seçimi, nitel araştırma türlerinin en önemli basamaklarından birisini oluşturmaktadır. Bu çalışmada çalışma grubunun seçiminde amaçsal (amaçlı) örnekleme modeli kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme modelinde temel amaç, araştırmanın konusunu oluşturan kişi, olay ya da durum hakkında, belirli bir amaç doğrultusunda derinlemesine bilgi toplamaktır (Maxwell, 1996; Akt: Özdemir, 2010).

Tablo 1'de çalışmaya katılan öğretmenlere ait demografik değişkenler yer almaktadır.

Tablo 1: Çalışmaya Katılan Öğretmenlere Ait Demografik Değişkenler

		f	%
Cinsiyet	Kadın	13	86,6
	Erkek	2	13,4
Mesleki Deneyim	1-5 Yıl	5	33,3
	5-10 Yıl	8	53,3
	10 Yıl ve Üstü	2	13,4
Eğitim Durumu	Lisans	12	80
	Yüksek Lisans	3	20
Toplam		15	100

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler hem sabit seçenekli cevaplama, hem de ilgili alanda derinlemesine gidebilmeyi birleştirir (Büyüköztürk vd., 2009). Görüşme soruları hazırlanırken, ilgili literatür taraması yapıldıktan sonra, beş uzmanın görüşü alınarak kapsam geçerliği yapılmıştır. Bir öğretmen ile ön görüşme yapılmış, soruların açık ve anlaşılır olup olmadığının, verilen yanıtların sorulan sorularla tutarlılığının belirlenmesi amacıyla yanıtlar yazılı olarak kaydedilmiştir. Daha sonra bir uzmandan görüşmeleri inceleyerek sorulan soruların açık ve anlaşılır olup olmadığını, araştırma yapılan konuyu kapsayıp kapsamadığını kontrol etmesi istenmiştir. Bu şekilde soru maddelerinin iç geçerliği saptanmıştır. Bilindiği gibi nitel araştırmalarda iç geçerlik, araştırmacının ölçmek istediği veriyi, kullandığı araç ya da yöntemle gerçekten ölçüp ölçemeyeceğine ilişkindir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Soru maddelerinin geçerliliği sağlandıktan sonra, asıl uygulamaya geçilmiş, öğretmenlerle yüz yüze görüşülmüş ve verilen yanıtlar yazılı olarak kaydedilmiştir. Parantez içi kodlamalar araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Örneğin, K, kadın, E erkek öğretmeni; 1Y,2Y,3Y vb., öğretmenlerin mesleki deneyimlerini belirtmektedir.

Görüşme Formu

Görüşme formuyla öğretmenlere yöneltilen sorular aşağıda belirtilmiştir;

- 1- Eğitim sürecinde değerler kavramını verirken, hangi yöntem, teknik, materyaller ve etkinlikleri kullanıyorsunuz?
- 2- Değerler eğitimi kapsamında çocuklara hangi değerleri öğretiyorsunuz?
- 3- Değerler eğitimi ile ilgili bir eğitim aldınız mı?
- 4- Okul öncesi dönemde verilen değerler eğitiminin çocuklara faydaları nelerdir?
- 5- Değerler eğitimine ilişkin uygulamaları değerlendirirken alternatif değerlendirme yöntemlerinden hangilerini kullanıyorsunuz?

Verilerin Analizi

Nitel araştırmalar içerisinde yer alan, betimsel analiz, çeşitli veri toplama teknikleri ile elde edilmiş verilerin daha önceden belirlenmiş temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasını içeren bir nitel veri analiz türüdür. Bu analiz türünde temel amaç elde edilmiş olan bulguların okuyucuya özetlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde sunulmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Betimsel analiz aşamaları şu şekildedir;

1. Araştırmacı hazırladığı sorulardan, çalışmanın kavramsal çerçevesinden ya da görüşme ve gözlemlerde yer alan boyutlardan yola çıkarak veri analizi için bir çerçeve oluşturur. Bu şekilde verilerin hangi temalar altında düzenleneceği ve sunulacağı belirlenir.

2. Bu aşamada araştırmacı daha önce oluşturmuş olduğu çerçeveye bağlı olarak elde ettiği verileri okur ve düzenler. Bu süreç verilerin anlamlı ve mantıklı bir biçimde bir araya getirilmesi bakımından önemlidir.

3. Bu aşamada araştırmacı düzenlemiş olduğu verileri tanımlar. Bu süreçte araştırmacı gerekli yerlerde doğrudan alıntılar kullanabilir. Bu sürecin sonunda araştırmacı tanımlamış olduğu bulguları açıklar, ilişkilendirir ve anlamlandırır. Araştırmacı bu aşamada ayrıca yapmış olduğu yorumları daha da güçlendirmek için bulgular arasındaki neden sonuç ilişkilerini açıklar ve ihtiyaç duyulması durumunda farklı olgular arasında karşılaştırma yapar (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

Bu şekilde veriler, kapsamlı bir biçimde betimlenmekte, veri seti içerisinde örtük duran temalar sınıflandırma yoluyla ortaya çıkarılmakta ve temalar birbiri ile ilişkilendirilerek, inceleme konusu olan sosyal gerçeklik açıklanmaya çalışılmaktadır (Özdemir, 2010).

Bulgular

Görüşme sırasında öğretmenlerin sorulan sorulara verdiği yanıtlardan elde edilen bulgular, temalar başlığı altında Tablo 2'de belirtilmiştir.

Tablo 2 incelendiğinde öğretmenler, değerler eğitiminde en çok beyin fırtınası (%93) yöntemi kullanılırken ,sırasıyla drama (%80), gösterip yaptırma (%60), oyun (%53) , gezi (%40), soru-cevap (%26) yöntemini kullandıklarını belirtmişlerdir. Değerler eğitiminde kullanılan materyallere ilişkin görüşler incelendiğinde ise hikaye kartları ve oyuncaklar (%100) en fazla kullanılırken, artık materyaller (%80), kukla (%66), ve kostüm (%40) sırasıyla görüşler içerisinde yer almıştır. Öğretmenler değerler eğitiminde en fazla oyun (%100) etkinliğini

*Okul Öncesi Eğitime Devam Eden 5-6 Yaş Çocuklara Verilen Değerler Eğitimine İlişkin
Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi*

kullandıklarını belirtmişlerdir. Sırasıyla Türkçe (%93), müzik (%80), drama (%66), sanat (%60), okuma yazmaya hazırlık (%53) iken, en az ise proje (%40) çalışmalarına yer verildiği belirtilmiştir.

Tablo 2: Öğretmenlerin Değerler Kavramını Verirken Kullandıkları Yöntem, Teknik, Materyal ve Etkinlik Temalarına ait Frekans ve Yüzde Değerleri

	f	%
Yöntem ve Teknikler		
Soru-Cevap	4	26
Oyun	8	53
Drama	12	80
Gezi	6	40
Gösterip-yaptırma	9	60
Beyin Fırtınası	14	93
Materyaller		
Oyuncak	15	100
Kukla	10	66
Kostüm	6	40
Hikaye kartları	15	100
Artık Materyaller	12	80
Etkinlikler		
Türkçe	14	93
Oyun	15	100
Proje çalışmaları	6	40
Okuma Yazmaya hazırlık	8	53
Drama	10	66
Müzik	12	80
Sanat	9	60

Kullanılan yöntem ve teknikler, materyaller ve etkinliklere ilişkin öğretmen görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

"Çocuklara değerleri öğretirken, oyun yöntemini tercih ediyorum. Çünkü çocukların işi oyundur ve oynamaktan hiç bıkmazlar"(K, 3Y.).

"Sınıfımızda bir çok oyuncak var ve çocuklar için oyuncak günleri düzenliyorum. Oyuncak gününde özellikle sembolik oyunlarda çocukların sevgi, saygı, paylaşma gibi değerleri sergilediklerini gözlemledim (E, 6Y).

"Çocuklar için en kolay ve etkili öğrenme yöntemi oyun olduğundan, bu yöntemi sıklıkla kullanıyorum." (K,6Y).

"Çocuklar şarkıları söylemeyi çok seviyorlar ve öğrendikleri şarkıları sürekli tekrar ediyorlar. Değerler eğitiminde de çocuklarla gerek şarkıya hazırlık aşamasında, gerekse şarkı içerisinde bir çok değeri öğreniyoruz. Bu yüzden müzik yöntemini kullanıyorum" (K, 10Y).

Çocuklara öğretilen değerlere ilişkin alt temaların frekans ve yüzde değerleri tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3: Çocuklara Öğretilen Değerlere İlişkin Alt Temaların Frekans ve Yüzde Değerleri

Çocuklara Öğretilen Değerler	f	%
Hoşgörü	14	93
Saygı	13	86
Sevgi	15	100
Paylaşma	12	80
Yardımlaşma	15	100
Özgüven	10	66
İyilik	11	73
Sorumluluk	9	60
Dürüstlük	7	46
Düzenli Olma	15	100

Tablo 3 incelendiğinde, ç öğretilen değerler ilişkin öğretmenlerin çocuklara en çok yardımlaşma ve sevgi (%100) daha sonra hoşgörü (%93), saygı (%86), paylaşma, iyilik (%73), özgüven (%66), sorumluluk (%60) ve dürüstlük (%46) değerlerini öğrettikleri görülmektedir. Öğretmen görüşleri ise şu şekildedir;

"Sevgi her şeyin ilacıdır ve çocukların bence en çok sevgiye ihtiyacı var. Hoşgörü de sevgiyle beraber, saygı, paylaşma gibi bir çok değer de öğrenilmesini sağlıyor (K, 10Y)"

"Çocuklar okula ilk başladıkları zaman, düzen konusunda çok sıkıntı yaşıyoruz. Rutinleri öğrenmeleri için öncelikle düzenli olmayı öğretiyorum. Bu değeri kazandıktan sonra, diğer değerleri de zamanla örtük ya da planlı olarak öğretmeye çalışıyorum. Zaten bir çok değeri yeri geldikçe tekrar ediyoruz" (K, 10Y üstü).

"Çocukların değer olarak özgüveni kazanmalarının bir çok değer temelinin oluşturduğunu düşünüyorum. Saygı, sevgi, dürüst olma değerleri de sıklıkla öğrettiklerim arasında yer alıyor." (E, 8Y).

Öğretmenlerin değerler eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitim alma/kursa katılmaya ilişkin alt temaların frekans ve yüzde değerleri Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4: Öğretmenlerin Değerler Eğitimi İle İlgili Eğitim Almalarına İlişkin Frekans Ve Yüzde Değerleri

Eğitim Alma	f	%
Katılan	2	14
Katılmayan	13	86

Tablo 4 incelendiğinde, öğretmenlerin 13'ü (%86), değerlere yönelik bir eğitim almadıklarını, 2'si (%14) ise aldıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler değerlere yönelik eğitimlerin az olduğunu belirtmişlerdir.

Okul Öncesi Eğitime Devam Eden 5-6 Yaş Çocuklara Verilen Değerler Eğitimine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi

Değerler eğitimin gelişimsel alanlara etkisine ilişkin alt temaların frekans ve yüzde değerleri Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5: Değerler Eğitimin Çocuklara Etkisine İlişkin Alt Temaların Frekans ve Yüzde Değerleri

Çocuklara Etkisi	f	%
Sosyal Duygusal Gelişim	13	86
Özbakım	8	53
Dil Becerileri	10	66
Bilişsel Beceriler	9	60
Psikomotor Becerileri	5	33

Öğretmenlerin değerler eğitiminin gelişim alanlarına etkisine yönelik görüşleri incelendiğinde en fazla sosyal duygusal gelişim alanını etkilediği (%86), daha sonra dil becerileri (%66), bilişsel (%60), özbakım (%53) ve en az ise motor becerileri (%33) etkilediğini belirtmişlerdir. Öğretmen görüşleri aşağıda belirtilmiştir;

"Değerler soyut olduğu için en çok iletişim boyutunda kullanıldığını düşünüyorum. Dolayısıyla sosyal duygusal gelişimi en çok etkilemektedir" (K, 4Y).

"Bazen çocukların birbirleriyle konuşurken sevgi, rica yada saygılı olma ile ilgili kelimeleri daha çok kullanıyorlar. Sanırım farklı etkinliklerle yapılan uygulamaların etkisi ifade edici dile de yansıyor" (K, 7Y)

Değerlendirmede kullanılan alternatif değerlendirme yöntemlerine ilişkin alt temaların frekans ve yüzde değerleri Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6: Değerlendirmede Kullanılan Alternatif Değerlendirme Yöntemlerine İlişkin Alt Temaların Frekans ve Yüzde Değerleri

Değerlendirme Yöntemleri	f	%
Performans	8	53
Program	13	86
Oyun	14	93

Tablo 6 incelendiğinde öğretmenlerin alternatif değerlendirme yöntemi olarak en çok oyun yöntemini (%93), en az ise performans değerlendirmesini (%53) kullandıkları görülmektedir. Görüşler ise aşağıda belirtilmiştir;

"Çocuklar en iyi ve en kolay oyun yoluyla öğrendikleri için en iyi değerlendirmenin de bu süreç içerisinde yapılacağını düşünüyorum ve bu yöntemi kullanıyorum." (K, 10Y).

"Değerler eğitimi uygulamalarını diğer etkinliklerle bütünleştirilmiş şekilde uyguluyorum. Dolayısıyla program değerlendirmesi yaparken, değerler eğitimi sürecini de değerlendirmiş oluyorum" (K,8Y).

"Performans değerlendirmesinin en etkili değerlendirme olduğunu düşünüyorum. Özellikle çocukların değerler eğitimi süresince yapmış olduklarını gözlemleyip, ona göre değerlendirme yapıyorum"(K, 9Y).

Tartışma ve Sonuç

Çalışmanın sonuçlarına göre; öğretmenlerin değerler eğitiminde kullandıkları yöntem ve tekniklere ilişkin en çok beyin fırtınası yöntemini kullanırken, en az ise soru-cevap yöntemini kullandıkları görülmektedir. Kullanılan materyaller incelendiğinde ise, en fazla oyuncak ve hikaye kartlarının kullanıldığı, en az ise kostümlerin kullanıldığı belirtilmiştir. Eğitim sürecinde yer verilen etkinlikler incelendiğinde ise, en fazla oyun etkinliklerinin uygulandığı, en az ise proje çalışmalarına yer verildiği görülmektedir. Yazar ve Erkuş (2013) araştırmalarında; okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitimini serbest zaman, drama, gözlem yoluyla ve aile katılımı yoluyla öğrettiklerini belirtmişlerdir. Thompson (2011) ve Schaefer (2012)'nin araştırmalarında öğretmenlerin değerleri öğretmede en çok hikaye yöntemi ve model olma uygulamalarının kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Değerler öğretilbilir ve öğrenilebilir olgulardır ve günümüzde değerlerin öğretilmesinin geçmişe göre zor olduğu görülmektedir. Önceleri toplum tarafından benimsenen ve desteklenen birçok değer, yaşantı yoluyla aktarılabilirken, bugün sadece yaşantı ile yeterli olmamaktadır. Çünkü çocuğun değerler sistemini değiştiren ve etkileyen faktörler çeşitlenmiştir (Gömleksiz, 2007). Dolayısıyla öğretmenlere bir çok görevler düşmektedir. Öğretmenler çocuklarda değerlerin gelişimini farklı yöntem, teknik ve etkinliklerle destekleyerek, üst düzeye çıkarmalıdır. Söz konusu araştırmada da öğretmenlerin bir çok yöntem, teknik ve materyallerle çocuklara değerler eğitimi verdikleri görülmüştür.

Çalışmanın bir bulgusu da, öğretmenlerin çocuklara en çok yardımlaşma ve sevgi, hoşgörü, saygı değerlerini öğrettikleri yönündedir. Araştırmanın bu bulgusu, Bulach ve Butler'ın (2002), Türk'ün (2009), Memiş ve Gedik'in (2010), Yiğittir'in (2010), Acat ve Aslan'ın (2011), Yazar ve Erkuş'un (2013), Ogelman ve Sarıkaya'nın (2015) değerler eğitimi ile ilgili yaptıkları nitel araştırma sonuçlarından elde edilen bulguları destekler niteliktedir. Bu araştırmalarda da sevgi, saygı ve hoşgörü değerleri en çok öğretilen değerler içerisinde yer almaktadır. Çünkü erken çocukluk yıllarında çocuklara bu temel değerlerin öğretilmesi, içsel denetim, öz düzenleme, kendini ifade etme, yaratıcılığın gelişimi, merak ve öğrenme güdüsünü destekleyerek, çocuğun yaşamının ileriki yıllarının verimli olması açısından önem taşımaktadır. Öğretmen görüşlerinde dikkat çeken bir bulgu ise, öğretmenlerin MEB (2013) Okul öncesi eğitim programında yer alan bazı değerler hakkında bilgi sahibi olmadıkları yönündedir. Örneğin tevazu gösterme, sadelik şımarma, uyum ve bunun gibi bir çok değerden bahsedilmediği görülmektedir. Zaten öğretmenlerin değerler eğitimi alıp almama yönündeki görüşleri incelendiğinde de, öğretmenlerin 13'ü (%86), değerlere yönelik bir eğitim almadıklarını, 2'si (%14) ise aldıklarını belirtmişlerdir. Thornberg ve Oğuz'un (2013) çalışmalarında da öğretmenlerin değerler eğitimi konusunda bilgi eksiklikleri olduğu görülmektedir. Schaefer (2012) benzer şekilde okulda öğretmenlerin değerler eğitimini programla bütünleştirmede

*Okul Öncesi Eğitime Devam Eden 5-6 Yaş Çocuklara Verilen Değerler Eğitimine İlişkin
Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi*

sorunlar yaşadıklarını belirtmiştir. Değerler eğitimi ile ilgili öğretmenlerin gerekli eğitimleri alması, öğretilecek değerlerin, kullanılacak yöntem, teknik ve değerlendirme süreçlerinin daha işlevsel hale gelmesini sağlayacaktır.

Öğretmenlerin çoğunluğu değerler eğitiminin en fazla çocukların sosyal duygusal gelişimini etkilediğini, en az ise motor becerilerini etkilediğini belirtmişlerdir. Üner'in (2011) çalışmasında da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Öğretmenler okul öncesi eğitim programında değerler eğitimine sadece sosyal duygusal ve bilişsel alanda yer verildiğini belirtmişlerdir. Okul öncesi öğretmenleri, eğitim programının uygulayıcısı oldukları için ve programda sosyal duygusal alanda değerler eğitiminin baskın olmasından dolayı, değerler eğitiminin en fazla sosyal duygusal gelişimi etkilediğini belirtmiş olabilirler.

Çalışmada öğretmenlerin alternatif değerlendirme yöntemi olarak en çok oyun yöntemini, en az ise performans değerlendirmesini kullandıkları görülmektedir. Üst eğitim kademelerinde benzer çalışmaların olduğu görülmektedir. Can'ın (2008) sosyal bilgiler dersinde değerler eğitiminin uygulamalarında gözlem, örnek olay yöntemi, tartışma yöntemi, soru cevap tekniği ve velilerle görüşme yöntemi yardımıyla öğrencilerin değerleri kazanıp kazanmadıklarını belirledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Çengelci (2010), ise öğretmenlerin değerler eğitimi gözleme dayalı değerlendirme ile yaptıkları sonucu ortaya çıkarmıştır. Yazar'ın (2010) elde ettiği araştırma sonuçları; öğretmenlerin büyük çoğunluğunun gözlem yapma, soru- cevap ve öğrencilerin sözlü anlatımı gibi ölçme-değerlendirme türlerini değerler eğitiminde sıklıkla kullandıklarını göstermektedir. Araştırma bulguları birbirini desteklemektedir. Çünkü oyun yoluyla değerlendirme süreci içerisinde soru-cevap, gözlem ve sohbet unsurlarını da barındırmaktadır. Okul öncesinde değerlendirme süreci bütüncüdür.

Öneriler

Okul öncesi yılların öneminden dolayı, değerler eğitimine ilişkin yapılan çalışmaların niceliksel olarak artması gerektiği düşünülmektedir. Çalışmanın bulgularına bağlı olarak bazı öneriler sunulabilir. Değerler eğitimine ilişkin öğretmenlerin çok az bir kısmının eğitim aldığı görülmüştür. Öğretmenlere değerler eğitimi ile ilgili üniversite yıllarından itibaren hizmet içi eğitimler, kurslar ve seminerler verilebilir. Ayrıca okul öncesi öğretmenlerinin eğitim programı uygulamaları ve değerlendirme yöntemlerindeki eksiklikler tespit edilerek, bu yönde iyileştirme çalışmaları yapılabilir.

Kaynakça

Acat, M. B. ve Aslan, M. (2011). İlköğretim okullarında öğrencilere kazandırılması gereken değerler. *20.Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı (8-10 Eylül 2011)*. Burdur: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi.

Aktürk, F. G. (2012). *Çocukta değerler eğitimi açısından Üzeyir Gündüz'ün eserleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon.

Allport, G., Vernon, P., & Lindzey, G. (1960). *Study of values*. Boston: Houghton Mifflin.

Altan, M. Z. (2011, 26–28 Ekim). Çoklu zeka kuramı ve değerler eğitimi. Değerler Eğitimi Sempozyumunda sunuldu, Eskişehir. Web: <http://www.pegem.net/dosyalar/dokuman/127841-20120111122256-6.pdf> adresinden adresinden 15 Ocak 2017 tarihinde alınmıştır.

Balat, G. U. ve Dağal, A. B. (2009). *Okul Öncesi Dönemde Değerler Eğitimi Etkinlikleri*. Ankara: Kök Yayıncılık.

Balat, G. U. (2004). Çocuklar ve değerler eğitimi. *Çoluk Çocuk*, 41, 18-20.

Baloğlu, M. ve Balgalmış, E. (2005). İlköğretim ve ortaöğretim yöneticilerinin özdeğerlerinin betimlenmesi: Tokat ili örneği. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 3 (10), 19-31.

Bulach, C.R. & Butler J.D. (2002). The occurrence of behaviors associated with sixteen character values. *Journal of Humanistic Counseling, Education and Development*, 41(2), 200-214.

Büyükoztürk, Ş. (2009). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. (10. baskı). Ankara: Pegema Yayıncılık.

Can, Ö. (2008). *Dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimi uygulamalarına ilişkin görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Cohen, E. D. (1985). *Making value judgment: Principals of sound reasoning*. Malabar, Florida: Krieger Publishing.

Çağlar, A., (2005), Okul öncesi dönemde değerler eğitimi, İçinde (Ed.) Sevinç, M., *Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar*, İstanbul: Morpa.

Çengelci, T. (2010). *İlköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde değerler eğitiminin gerçekleştirilmesine ilişkin bir durum çalışması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Dereli-İman, E., (2014), Değerler eğitimi programının 5-6 yaş çocukların sosyal gelişimine etkisi: sosyal beceri, psiko-sosyal gelişim ve sosyal problem çözme becerisi, *Kuram ve Uygulamalarda Eğitim Bilimleri*, 14 (1), 249-268.

Gömlüksiz, M. N. (2007). Lise öğrencilerinin toplumsal değerlere ilişkin tutumları: Elazığ ili örneği. *Değerler ve Eğitimi Uluslar Arası Sempozyumu (26-28 Kasım 2004)*, İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları.

Howard, R., Berkowitz, M. & Schaeffer, E. (2004). Politics of character education. *Educational Policy*, 18 (1) 188-215.

Kennedy, A. (2012). Defining values in early childhood education. http://www.cscentral.org.au/pdf/anne_k.pdf (Erişim Tarihi:25.01.2016)

Memiş, A. ve Gedik, E. G. (2010). Sınıf öğretmenlerinin değer yönelimleri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 8(20), 123-145.

Okul Öncesi Eğitime Devam Eden 5-6 Yaş Çocuklara Verilen Değerler Eğitimine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi

Mencious, L. (1997). *Moral education: A comparative study of the Confucian Plutonic and Kohlbergian approaches*. Michigan: UMI Dissertation Services.

O'Connell, E. B. (2012). *Positive behavior support as character education: a nonexperimental, explanatory, cross-sectional study*. Doctoral Dissertation, Seton Hall University, South Orange, New Jersey, United States.

Ogelman, G. H. ve Erten-Sarıkaya, H. (2015). Okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin değerler eğitimi konusundaki görüşleri: Denizli ili örneği. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (29), 81-100.

Özbay, M. (2002). Kültür aktarımı açısından Türkçe öğretimi. *Türk Dili*, 602, 112-120.

Özdemir, M. (2010). Nitel veri analizi: Sosyal bilimlerde yöntem bilim sorunsalı üzerine bir çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11 (1), 323-343.

Rokeach, M. (1973). *The Nature Of Human Values*. New York: The Free Press.

Sarıçam, H. ve Halmatov, M. (2012). Okul öncesi eğitime devam eden ve etmeyen 6 yaş çocukların ahlaki ve sosyal kural algılamalarının karşılaştırılması. *Akademik Bakış Dergisi*, 33. <http://www.akademikbakis.org/eskisite/33/04.pdf> (Erişim Tarihi: 25.01.2016).

Schaefer, M.P. (2012). *Determining methods for teaching character education in elementary schools*. Doctoral Dissertation, Northcentral University, Arizona.

Singh, A. (2011). Evaluating the impacts of value education: Some case studies. *International Journal of Educational Planning & Administration*. 1, (1), 1-8.

Svirbel, E. (2007). *Action research: the description and analysis of the implementation process of a teacher-initiated character education program an elementary school*. Doctoral Dissertation, Graduate Faculty of School of Education University of Pittsburgh, Pittsburgh, Pennsylvania, United States.

Thompson, M. (2011). Developing moral values in children: observations from a preschool. *Ife Psychologia*, 19(2), 394-411.

Thornberg, R., & Oğuz, E. (2013). Teachers' views on values education: A qualitative study in Sweden and Turkey. *International Journal of Educational Research*, (59), 49-56.

Trout, N. J. (2008). *Building character education in the preschool*. Doctoral Dissertation, Capella University.

Türk, İ. (2009). *Değerler eğitiminde saygı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.

Üner, E. (2011). *Okul öncesi eğitim programındaki 36-72 aylık çocuklara farklılıklara saygı eğitimi kazandırmanın öğretmen görüşleri doğrultusunda*

değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Kayseri.

Yazar, T. ve, Erkuş, S. (2013). Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim programındaki değerler eğitime ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi, *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 196-211.

Yazar, T. (2010). *İlköğretim sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimi programının mevcut durumunun belirlenmesi ve öğretmenlere yönelik bir program modülü geliştirme*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (2. baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yiğittir, S. (2010). İlköğretim öğrenci velilerinin okulda kazandırılmasını arzuladığı değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 8 (9), 207-223.

Yuvacı, Z., Şafak, M. ve İrin, N. (2013). Okul öncesi çocuklarına değer eğitimi verirken davranış geliştirme merkezli öğrenme yöntemi uygulayan öğretmenlerin görüşleri, *Middle Eastern & African Journal of Educational Research*, 5, 122-135.